

**ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія
управління персоналом»**

МАУП

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо забезпечення самостійної роботи студентів
з дисципліни
“Світова економіка”
(для бакалаврів)

КИЇВ - 2018

Підготовлено доцентом кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій
О. В. Алексєйченко

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій
(протокол № 8 від 21.03.18)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Алексєйченко О. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Світова економіка” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 15 с.

Методичні рекомендації містять зміст дисципліни “Світова економіка”, теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018

ЗМІСТ
дисципліни
«СВІТОВА ЕКОНОМІКА»

Тема 1. Становлення світової економіки

Поняття світової економіки. Передумови формування світової економіки. Великі географічні відкриття XV-XVII століть. Утворення колоніальної системи імперіалізму. Розвиток засобів зв'язку. Велике машинне виробництво як матеріальна основа світової економіки. Складові світової економіки. Міжнародні економічні організації.

Етапи розвитку світової економіки. Період формування світової економіки. Етап протистояння двох протилежних економічних систем. Новий етап розвитку світової економіки. Посилення цілісності світової економіки.

Міжнародний поділ праці як основа світової економіки. Поняття міжнародного поділу праці. Теоретична основа міжнародного поділу праці. Фактори міжнародного поділу праці. Форми міжнародного поділу праці. Особливості міжнародного поділу праці на сучасному етапі. Інтернаціоналізація виробництва і капіталу.

Міжнародні економічні відносини. Структура міжнародних економічних відносин. Рівні міжнародних економічних відносин. Принципи міжнародних економічних відносин. Суб'єкти міжнародних економічних відносин. Фактори впливу на суб'єктів міжнародних економічних відносин.

Література [28, с. 4-14; 31, с. 13-30; 6, с. 9-24; 33, с. 10-102; 34, с. 29-75;
36, с. 20-28; 38, с. 5-46]

Тема 2. Структура світової економіки

Принципи аналізу структури світової економіки: економічний, ступеня розвитку ринку, організаційний, соціально-економічний, регіональний, галузевий.

Структура світового господарства за рівнем економічного розвитку країн. Економічно розвинені країни. Країни з перехідною економікою. Країни з економікою, що розвивається.

Регіональна структура світової економіки.

Загальна характеристика країн Європи. Фізико-географічні та історико-політичні особливості. Населення. Економіка. Регіони Європи.

Загальна характеристика країн Америки. Фізико-географічні та історико-політичні особливості. Населення. Економіка. Регіони Америки.

Загальна характеристика країн Азії. Фізико-географічні та історико-політичні особливості. Населення. Економіка. Регіони Азії.

Загальний огляд країн Африки. Фізико-географічні та історико-політичні особливості. Населення. Економіка. Регіони Африки.

Загальна характеристика Австралії та країн Океанії. Фізико-географічні та історико-політичні особливості. Населення. Економіка.

Галузева структура світової економіки. Енергетика та гірничодобувні галузі. Нафто- і газодобувна промисловості. Вугільна промисловість. Електроенергетика. Гірничодобувна і лісова промисловості.

Обробні галузі промисловості. Чорна і кольорова металургія. Машинобудування. Хімічна, легка і харчова галузі промисловості.

Сільське господарство. Типи сільськогосподарського виробництва. «Зелена революція». Рослинництво. Тваринництво.

Транспорт світу. Загальна характеристика світового транспорту. Автомобільний транспорт. Залізниці. Трубопровідний транспорт. Водний транспорт. Повітряний транспорт.

Література [28, с. 86-172; 31, с. 15-19; 32, с. 11-12, 234-296, 388-448; 34, с. 421-688]

Тема 3. Форми міжнародних економічних відносин

Міжнародна торгівля. Поняття міжнародної торгівлі. Показники міжнародної торгівлі. Види і методи міжнародної торгівлі. Міжнародна товарна біржа та її функції. Світова ціна та її види. Міжнародна торгова політика. Вільна торгівля. Протекціонізм. Міжнародні торгово-економічні організації. Торговий баланс. Особливості торгівлі у сучасних умовах.

Міжнародний рух капіталів. Поняття міжнародного руху капіталів та його причини. Форми міжнародного руху капіталів. Міжнародні інвестиції. Форми іноземних інвестицій. Міжнародний інвестиційний ринок. Міжнародні інвестиції в Україні. Міжнародний рух позичкового капіталу. Особливості міжнародного руху капіталу на сучасному етапі.

Міжнародна трудова міграція. Сутність міжнародної міграції робочої сили та її причини. Напрями міжнародної міграції робочої сили. Етапи міжнародної трудової міграції. Міжнародний ринок праці. Наслідки міжнародної міграції робочої сили для країн, що приймають мігруючу робочу силу, і країн, з яких робоча сила емігрує.

Міжнародні науково-технічні зв'язки. Сутність, причини і види міжнародних науково-технічних зв'язків. Торгівля високотехнологічними та науково-місткими товарами. Міжнародний технологічний обмін. Міжнародний ринок технологій. Форми міжнародної передачі технологій. Міжнародне ліцензування. Ноу-хау. Контракти під ключ. Міжнародний інжиніринг. Франчайзинг. Міжнародний консалтинг. Контракти на

управління. Обмін студентами. Україна в системі міжнародної передачі технологій.

Спільна підприємницька діяльність з іноземним капіталом. Форми спільного підприємництва. Концесія. Консорціум. Спільні підприємства. Вільні економічні зони.

Література [30, с. 104-120; 31, с. 30-21, с. 24-89; 34; 36, с. 112-234]

Тема 4. Світова валютна система і міжнародні розрахунки

Міжнародні валютні системи. Міжнародні валютні відносини. Національні і міжнародні валютні системи. Основні елементи національної валютної системи. Основні елементи міжнародної валютної системи. Еволюція міжнародної валютної системи. Система золотого стандарту. Система золотодевізного стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система. Європейська валютна система.

Валютний ринок і валютна політика. Поняття валютного ринку і його функції. Види валютних ринків. Суб'єкти валютних ринків. Операції на валютних ринках. Засоби розрахунку на валютних ринках. Валютний курс, його функції та фактори, що його визначають. Режими визначення валютних курсів. Паритет купівельної спроможності. Валютна політика. Девальвація, ревальвація, валютна інтервенція та валютний коридор. Метод валютних обмежень. Міжнародна ліквідність. Норма обслуговування державного боргу. Конвертованість валюти та її види.

Міжнародні кредитні відносини. Поняття міжнародного кредиту і його функції. Форми міжнародного кредиту: за формою надання (об'єктом), термінами, цільовим призначенням, валютою позики, джерелами, суб'єктами. Світовий ринок позичкових капіталів та його структура. Зовнішня заборгованість країн.

Міжнародні розрахунки. Поняття міжнародних розрахунків. Типи, види та форми міжнародних розрахунків. Платіжний баланс.

Міжнародні валютно-фінансові та кредитні організації. Міжнародний валютний фонд. Група Світового банку (Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна асоціація розвитку). Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій. Банк міжнародних розрахунків. Європейський банк реконструкції та розвитку.

Література [28, с. 46-86; 31, с. 211-316; 32, с. 89-106; 34, с. 355-366; 35, с. 10-151; 36, с. 211-302]

Тема 5. Міжнародна економічна інтеграція

Сутність міжнародної економічної інтеграції, її передумови, фактори та цілі. Форми міжнародної економічної інтеграції.

Європейські інтеграційні процеси. Європейський Союз і етапи його розвитку. Інтеграційні процеси у Північній і Латинській Америці, Азії та Африці.

Інтеграція України у світову економіку. Роль зовнішньоекономічних зв'язків у ринковій трансформації економіки України. Основні напрями інтеграції України у світову економіку. Розвиток зовнішньої торгівлі. Вступ у СОТ. Створення вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку. Створення українських транснаціональних корпорацій. Участь України в регіональних інтеграційних об'єднаннях. Відносини України з міжнародними економічними організаціями.

Література [28, с. 32-36; 29; 30; 31, с. 361-430; 32, с. 123-138; 36, с. 296-388; 37]

Тема 6. Глобалізаційні світові тенденції

Поняття економічної глобалізації світу. Теорії глобалізації. Економічна глобалізація, її причини та ознаки. Розвиток міжнародної економічної інтеграції. Посилення відкритості національних економік. Зміна ролі

держави у національних економіках. Тяжіння світової економіки до єдиних стандартів, цінностей і принципів.

Основні напрями економічної глобалізації. Глобалізація виробництва. Гнучке виробництво і глобальна конфігурація. Горизонтальна та вертикальна інтеграція виробництва. Постфордизм як нова модель організації виробництва. Транснаціональні корпорації як основний суб'єкт глобалізації виробництва.

Глобалізація торгівлі. Лібералізація торгівлі як основний напрям її глобалізації. Генеральна угода з тарифів та торгівлі. Світова організація торгівлі.

Фінансова глобалізація. Світовий фінансовий ринок. Фактори глобалізації світового фінансового ринку: посилення мобільності фінансових ресурсів, лібералізація фінансових ринків, загострення конкурентності у сфері міжнародного руху капіталів, інтенсивне розширення інформаційних технологій, стандартизація фінансових продуктів, формування системи міжнародних фінансових інститутів. Тенденції глобалізації фінансових ринків: посилення конкуренції між кредиторами і позичальниками, інтеграція міжнародних ринків капіталів, посилення процесів конвергенції, комп'ютеризація та інформатизація фінансових ринків, зміна географічної структури потоків капіталу.

Кардинальна трансформація механізмів економічного регулювання глобалізаційних процесів. Фактори трансформації. Функції глобальної системи міждержавного регулювання світової економіки. Міжнародні економічні організації. Класифікація міжнародних організацій.

Наслідки економічної глобалізації. Суперечливість наслідків економічної глобалізації. Вплив на прискорення економічного розвитку світу. Створення сприятливих умов для розв'язання таких глобальних проблем, як демографічна, економічна, паливно-енергетична і сировинна,

освоєння космосу. Пом'якшення дефіциту фінансових ресурсів у світі. Негативні наслідки глобалізації: посилення нерівномірності розвитку країн світу, поглиблення розриву у рівнях економічного розвитку між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, посилення диференціації доходів між країнами й усередині країн, провокування світових фінансових криз.

Література [27; 28, с. 14-32; 31, с. 430-438; 32, с. 138-153; 34, с. 381-421; 36, с. 30-44, 448-517; 37]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Особливості сучасного розвитку міжнародних економічних відносин у розрізі їх основних форм.
2. Характер і особливості розвитку МЕВ у ХХІ ст.
3. Формування світового господарства і етапи його розвитку.
4. Вплив соціокультурного середовища на поведінку суб'єктів міжнародних економічних відносин у процесі здійснення ними зовнішньоекономічної діяльності.
5. Інфраструктура як умова ефективного функціонування МЕВ.
6. Моделі розвитку міжнародної торгівлі (теорія абсолютних переваг, меркантилізм та ін.).
7. Особливості функціонування провідних товарних бірж світу.
8. Україна і Світова організація торгівлі.
9. Проблеми вдосконалення структури експорту України.
10. Проблеми диверсифікації імпорту України.
11. Цілі та форми експорту капіталу.
12. Капітал, інвестиції та інформація – взаємозв'язок та відмінності.

13. Потенціальні та реальні умови залучення іноземних інвестицій в економіку України.
14. Основні тенденції міжнародних кредитних відносин на сучасному етапі.
15. Особливості участі України у міжнародних кредитних відносинах.
16. Особливості формування світових ринків робочої сили з характеристикою окремих регіонів.
17. Соціально-економічні наслідки “відтоку інтелекту” для різних країн.
18. Проблеми “відтоку інтелекту” з України: можливості вирішення.
19. Характеристика етапів та напрямів міграції робочої сили з України.
20. Становлення валютної системи України та можливості її інтеграції у світову валютну систему.
21. Характеристика основних елементів сучасної валютної системи.
22. Аналіз платіжного балансу України.
23. Динаміка платіжного балансу України.
24. Україна в міжнародних інтеграційних процесах.
25. Інтеграція України у сучасну систему світогосподарських зв'язків.
26. Україна і Європейський Союз: аналіз взаємовідносин та перспективи інтеграції.
27. Участь України в процесах глобалізації економічного життя у світі.
28. Вплив економічного розвитку на економічні процеси в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Взаємозв'язок між формами МЕВ.
2. Еволюційність послідовності у рівнях розвитку МЕВ.
3. Організаційно-правові форми юридичних осіб різних країн.
4. Основні тенденції розвитку сучасного світового господарства.
5. Принципи, методи та інструменти регулювання МЕВ.
6. Національні, регіональні та міжнародні підсистеми регулювання МЕВ.
7. Етапи становлення та особливості розвитку світового ринку в сучасних умовах.
8. Моделі розвитку міжнародної торгівлі.
9. Характеристика головних форм міжнародної торгівлі.
10. Механізм проведення міжнародних торгів.
11. Характеристика закритих та відкритих секторів СТР.
12. Класифікація та рівні світових цін.
13. Особливості міжнародного руху капіталу в системі МЕВ.
14. Прямі та портфельні зарубіжні інвестиції.
15. Фактори формування світового фінансового ринку, його функціональна та географічна структура.
16. Сучасна валютна структура світового фінансового ринку.
17. Особливості функціонування офшорних центрів світу.
18. Міжнародний ринок позичкового капіталу.
19. Вартість і валюти міжнародного кредиту.
20. Сутність, функції та види міжнародних кредитів.

21. Форми регулювання міжнародних міграційних процесів.
22. Вплив міграції робочої сили на ринки праці окремих країн.
23. Міграція робочої сили і державні фінанси.
24. Головні способи державного регулювання імміграції та стимулювання рееміграції.
25. Визначення валютної системи та характеристика її основних рівнів.
26. Характеристика основних елементів світової валютної системи.
27. Моделі валютного ринку.
28. Основні платіжні засоби: особливості використання долару США, євро, СДР.
29. Характеристика основних методів балансування платіжного балансу.
30. Структура розрахункового балансу.
31. Структура платіжного балансу.
32. Дезінтеграційні процеси у сучасному світі: причини, масштаби, наслідки.
33. Перспективи розвитку загальноєвропейської інтеграції.
34. Логіка розвитку ЄС у хронологічному порядку.
35. Перспективи розвитку загально американської економічної інтеграції.
36. Місце МЕВ у загостренні та вирішенні глобальних економічних проблем.
37. Проблеми конверсії військового виробництва.
38. Особливості екологічних проблем у промислово-розвинених країнах та країнах, що розвиваються.
39. Об'єктивні та суб'єктивні показники якості життя.
40. Перспективи участі України у розв'язанні глобальних проблем світової економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996.
2. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980.
3. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 р.). Видання МТП № 560.
4. Закон України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» № 468 від 17.07.1997.
5. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні» № 332-XIV від 22.12.1998.
6. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» № 330-XIV від 22.12.1998.
7. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» № 331-XIV від 22.12.1998.
8. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959 від 16.04.1991.
9. Закон України «Про Митний тариф України» № 2371 від 05.04.2001.
10. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» № 4002-XI від 24.02.1994.
11. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» № 185 від 23.09.1994.
12. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» № 351-XIV від 23.12.1998.
13. Закон України «Про режим іноземного інвестування» № 93 від 19.03.1996.
14. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» № 671 від 02.12.1997.
15. Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України «Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів

(контрактів)» № 201 від 06.09.2001.

16. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Положення про порядок застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності спеціальних санкцій, передбачених статтею 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 52 від 17.04.2000, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05.05.2000 № 260/4481.

17. Постанова Верховного Суду України «Про застосування та стягнення фінансових санкцій за порушення вимог валютного законодавства» № 17-3-23/01-1146 від 08.04.2002.

18. Постанова Кабінету Міністрів України та Національного банку України «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) та типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті» № 444 від 21.06.1995.

19. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про порядок реєстрації торговельних представництв суб'єктів федерації держав з федеральним устроєм» № 974 від 19.08.1996.

20. Указ Президента України «Про торговельно-економічну місію у складі закордонної дипломатичної установи України» № 200 від 30.04.1994.

21. Цивільний кодекс України № 435 від 16.01.2003.

22. Господарський кодекс України № 436 від 16.01.2003.

23. Кримінальний кодекс України №2341 від 05.04.2001.

24. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 80732 від 07.12.1984.

25. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV від 18.03.2004.

26. Господарський процесуальний кодекс України № 1798 від. 06.11.1991.

Основна

27. Глобалізація і безпека розвитку / за ред. О. Білоруса. – К.: КНЕУ, 2001.

28. *Дахно І. І., Бовтрук Ю. А.* Міжнародна економіка: навч. посіб. – К.:

МАУП, 2002.

29. Європейська інтеграція та Україна: навч.-метод. посіб. / кер. проекту: д-р Герд Шиманські-Байєр, Валерій Бесараб. – К.: Макрос, 2002.
30. *Лук'яненко Д. Г.* Міжнародна економічна інтеграція. – К.: КДЕУ, 1996.
31. Міжнародна економіка: підручник / за ред. А. П. Румянцева. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Знання, 2004.
32. Міжнародна економіка: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / за ред. А. М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2005.
33. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. І. М. Школи. – К.: КНЕУ, 2003.
34. Мировая экономика: учебник / под ред. А. С. Булатова. – М.: Юристъ, 1999.
35. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. / за ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002.
36. Світова економіка: підручник / А. С. Філіпченко, О. І. Рогач, О. І. Шрирков та ін. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001.
37. Україна і світове господарство. Взаємодія на межі тисячоліть: навч. посіб. / А. С. Філіпенко, Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник та ін. – К.: Либідь, 2002.
38. Школа І. М., Козменко В. М. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. – Рута, 1996.